

تاریخ تأسیس

س ۱۳۲۴ نه

۵ صفر الخیر

الذین والادب

نامنده

ایده ایکی مرتبه نشر ایدلور

مجله اسلامیہ در

س ۱۳۲۵ نه غره جمادی اولی

۱۹۰۷ ۳ اییون

محرر وصاحب امتیازی :

ملا عالم جان البارودی.

خارطیومطبعه

قزان.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۱ كُلُّ
أَمَّنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ۲ لَا نَفْرَقَ بَيْنَ
أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ۳ وَقَالُوا اسْمِعْنَا وَاطْعْنَا غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۴

(۱) پیغمبر (محمد صلی الله علیه وسلم) ربندن آنکا ایندر لگان نرسه گه
(بارچه اشانوی تیوشلی نرسه لر گه) اشاندی و مؤمنلر اشاندیلر *

(۲) بارچه سی (پیغمبر و مؤمنلر) الله غه و فرشته لر یگه و کتابلر یغه
و پیغمبر لر یگه اشاندیلر (ایمان کلتوردیلر) *

(۳) (پیغمبر لر گه اشانولارنده باشقه امتلر کبی دگللر بعض پیغمبر گه
اشانوب و بعضینه انکار ایتایلر بلکه همه سینه اشانوب ایتلر): الله نك
پیغمبر لری آراسینی هیچ بر سینی آیر مایمز (همه سینی راست پیغمبر
دیو بلامز دیلر) *

(۴) وایتلر (مؤمنلر): (سوزنکنی و حکمنکنی) طنک لادق
وبوی صوندق (قبول ایتدک) (بوی صنوده غی کملکمز ایچون)

يارلقا وئكنى كىچور وئكنى تىلايمز اى رېمىز * سىنك سارىغىنە در فايتاچاق
 يىر، (سندن باشقە صيغىنور يىر مزيوق * بس سىنك حىمىكنى قبول ايتماى،
 وقصور مزيچون يارلقا و صورامى و سىنكا يالوارامى خالوز چارە مزيوق *)

لَا يَكْفِي اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وَسْعَهَا ۱ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا

ا كَتَسَبَتْ ۲ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۳

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا أَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ

قَبْلِنَا ۴ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۵ وَاعْفُ عَنَّا

وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا ۶ أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا

عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۷

ترجمه :

(۱) الله بىندەنى آغرايما سىلق (قىلىمقى بىنكل بولغان) نىرسە بىرلە گنە كو چىلاى *

(۲) بىندەنىك يونانكان (قىياغان) يىخىسلىقى اوزى اىچون (اوز فائىسىنە

بولور يوفالھاس) ويونانكان يمانلقى اوز ضررىنە در (كىشىگە بولماس)

(۳) اى رېمىز انوتساق ياكە يالغوشساق (انوتماقەز وبالغوشماقەز

سىبىلى بولغان قىصورلەز بىرلە) بىزنى توتىمانك *

(۴) اى رېمىز اۋلىگىلەرگە يوكلىگانك كىيى بىزگە دە كونارە آلماسلىق

آغىر عبادتلىر يوكلىمانك *

(۵) اى رېمىز بىزگە كوچەز يىتمىگان جزالازنى بىزگە كونارتىمانك *

(۶) بىزدىن عفو ايت وبىزنى يارلقاغل (كناھلىر مەزنى كىچور) وبىزگە

رحمت قىل *

(۷) سىن خواجە مەزويارد مچىمەز پىس كافىرلەر اوزىرە بىزگە ياردەم وىرگىل

ايضاح.

آمن الرسول الآية يوقاریده ايدلگسانچه رسول اللهك (صلى الله عليه وسلم) وصحابه لرنك (رضى الله عنهم) ايمانلرنندن وحسن اعتقاد وكمال انقيادلرنندن هكايتدر وباشقه امتلرگه تلقين وآنلر ايچون حسن ارشاددر *

اصول دين دن اللهغه، فرشته لرگه، كتابلرغه، پيغمبر لرگه ايماننى اوّل آيتده صريح بيان ايدوب وآنك ضمننده اصل كبير واساس عظيم بولغان آخرتكه ايماننى آنكلانوب اخير آيتده «واليك المصير» برله تصريح ايدوب مسك ختام ايتمشدر *

ايمانك طبيعى بولغان ترتيبى اوّل هر كمنك خالقى وهر اشده ناصرى بولغان اللهغه اجمالاً اشانو، صونكره الله طرفندن پيغمبرلرگه وحى كلنور وچى دين ايرشدرگوچى فرشته لرگه اشانو اوچنچيده دين بيان قيلغان اللهك طرفندن كلگان كتابلرغه اشانودر دردنچيده الله دن فرشته لر آرقىلى كلگان اللهك سوزى وكتابى بويىچه خلققه دين واخلاق اوگراتىگوچى پيغمبرلرگه اشانودر * شونك ايچون آيتده اشبو ترتيب اوزره ذكر ايدلمشدر *

فرشته، كتاب، پيغمبر، وسائر مؤمن لرگه ايمان بارچهسى حقيقه اللهغه ايمان لوازمندن وآنك تفصيلاتندن بولغان ايچون آراده بر فرشته تى ياكه بركتابنى ياكه بر پيغمبر نى رد قيلغان كمنه نك اللهغه ايمانى درست ايمان بولماى * بيگرك خلققه كورلگان ودين يولينه هدايت قيلغان اللهك پيغمبر لرينى آيىرسه، فايوسينه اشانوب فايوسينى رد ايتسه اول كمنه الله تعالى گه ايمان كلنورگان بولماى * وآنك ايمانى ابدى بولغان نجات وسعادت ايچون حقيقه كافى بولماى *

شونك ايچون «ورسل» ديوب استغرافلى اضافه برله همه پيغمبرگه

ایمان کلتور و کرکلیکینی ایدلگسان بولسهده «لا نفرق بین احد من رسل» دیو هیچ پیغمبرنی تکذیب ایتماو لازم ایدکینی ایمانی بیانده صراحة علاوه ایدلمشدر* (۲)

بندهنك وظیفه لازمه سی الله بیورغان حکمنی ایشدو وطنکلاو (قبول ایدوب عمل ایتو) در* شولایده بنده منك تورلی قصورغه وعجزگه دوچار ومنك تورلی خارجی وسوسه وشیطنتکه دوچار بولغانقه سمع واطاعتکه اجتهاد قیلا توروبده دائما اللهغه تضرع ونیاز وقصوری وعجزی برله اقرار ایدوب اللهنك عظمتندن وقیامتنگ (حساب وجزاء کونینگ) دهشتنندن قورقوده بولمق تیوش ایدکینه اشارت ایدوب صحابه لرنك وبخشی مؤمنلرنك حالندن «وقالو سمعنا واطعنا غفرانك ربنا واليك المصير» دیو حکایت ایتمشدر* فی قدر حکمت فی قدر معرفت*

لا یرکلف الله نفسا الا وسعها

«وسع» فی مفسرلردن نفس طاقت دیو تفسیر ایدوچیلرده آز دگل لکن «یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر» آیه جلیله سینک دلاتینه کوره اصل معناسنچه کیکلک، ایرکونلک، قولایلک معنالرینی افاده ایتکوچی وسعت ضیق (تارلق)نک مقابلی معناسنده بولمقینی بایناق مفسرلر ذکر ایتکنلر اقرب وانسب اوشبودر* اصل دین دن مقصود بنده فی بار کوچی وطاقتی برله عمل قیلدرتو وآنی یودانو دگلدر* بلکه آنلرنی ادبلی انسان ایتودر* بو مقصود ایچون الله فی ثانوب قلبنی پا کلاو، اخلافنی توزایتو روشلرینی دینده بلدرلادر* وآننک ایچون طیب نفس وراحت بدن برله اوتارلک درجه ده بولغان ضرور اسباب وشرایطینی کورساتولادر*

مگر بعض اخلاقلری بوزولغان، وعناد وفسادنی تمام اوگرنگان

(۲) بو مسئله بر آز تفصیل برله برنچی جلد ۳ نچی نسخه ده ذکر ایدلدی*

گروهلر - نثاک کم بنی اسرائیل - حقنده جزاء یولیل و تربیه اقتضاسیله
مشقتلی و جفالی حکملر بیورلمشدر *

ملت ایچنده گی مخصوص جانی و مفسدلرگه اجراء ایدله تورغان،
مراتبی قتل گاجه باره تورغان عقوبات موندای اکثری عنادلی و فسادلی
بولغان ملتکه علی العموم وارد اولمشدر * اولده طاقتلرندن تشقاری
بولمایینجه وسعتلی و یسر تلی بولمای فقط عسرتلی بولمشدر *

امة محمدیه اولان ملت اسلامیه ده یهودده اولغان کبی عناد و فساد
بولمای، صواب و خطائی آنسکلاو و قبولده استعدادلیراق بولمقلرندن
حضرت خاتم النبیین محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم رحمة للعالمین
بولوب ییارلر کندن آندای آغیر کلوردای تکلیفلرگه - مستحق عقوبات
بولغان آز گروهلردن ماعداده - حاجت قالغان بناء علیه یسر تی
وسعتنی سور اوغه الهام ایدلوب وشول بهانه بئرله الله تعالی همه - طاقت
قدرلی بولغانلر نیده - آغیر لقلارنی بزامة مسلمهدن آلوب وسع و یسر
قدر نچه گنه تکلیف ایتگان * والحمد لله علی ذلك *

تنبیه

نفسلرینی سفاهت و بطالت یولینده اختیارلی قویغان، و بنده نك
برنجی وظیفه لری بولغان الله نی تانو، و آتی معبود بلو، و احترام و تعظیمینی
لازم کورو، امورندن بتونلای غافل و جاهل قالغان یاکه ابا قیلغان
بختسز مسلمانلر نك نماز کبی بعض وظایف دینییه نی آغیر سونولاری
باری بطالتکه اوگرانولرندن و بو بایده وجدانلاری بوزلدقندن در *
امثال مضر و به دن خراسان یالقاوینی اویلانك؟ یوقسه بتونلایی ۳۰، ۴۰
مینوتلق بش وقت ۱۷ رکعت فرض نمازنی اوتاماینجه اوزینی « علی
روایه» قتل، « علی روایه» توبه قیلغانچه حبس سییلنجه خلقنی مونك فساد
و شرندن سافلاوغه مستحق قیلو، نی قدر حماقت و فی قدر خیانت
ولکن الله علیم حکیم *

وصیة نبویه

۸ نچی سانددین صونك

ایها الناس احفظوا آلستکم وَاَبْکُوا عیونکم وَاَخَضُّوا قُلُوبَکُم (۱) وَاتَعَبُوا
 اَبْدَانَکُم وَجَاهِدُوا اَعْدَائَکُم (۲) وَاعْمُرُوا مَسَاجِدَکُم (۴) وَاخْلَصُوا
 اِیْمَانَکُم (۵) وَانصَحُوا اخْوَانَکُم (۶) وَقَدِّمُوا لَانْفُسَکُم (۷) وَاحْفَظُوا
 فُرُوجَکُم (۸) وَتَصَدَّقُوا مِنْ اَمْوَالِکُم (۹) وَلَا تَحْسُدُوا قَتْدَ هَبِّ حَسَنَاتِکُم (۱۰)
 وَلَا یَغْتَبْ بَعْضُکُمْ بَعْضًا فَتَهْلُکُوا (۱۱) اَلَا هَلْ بَلَغْتُ *

(۱) ای آدمیلر تللرنکیزی (گناه و مالایعنی سوزدن) ساقلا نکر
 کوز لرنکیزی یغلانتکز قیللرنکیزی توبانلدر نکر (سندر نکر)
 بنده هر وقتک الله غه ادب و شکر قیلوده قصور لی و عیب لی بولدقندن دائما اوزینک
 حالینی بلوب کونکلینی سندر وب تواضع و خوف اوزره بولو تیوشلیدر *
 بوروشده بولغانده الله دن امید لی حالده بولور اکر بالعکس گناه لی
 و عیب لی بولا تور وب طنچ یورسه ، قلبنده الله دن خوف بولمسه و خوف
 اثری بولغان کوز یاشی کورلمسه ، اول بنک نک الله نک غضبینه (آچیفینه)
 اوچراوی بیک محملدر * معاذ الله

(۲) تنلرنکیزی مشقتلدر نکر (یالقاو بولمنکز اوز اشکیزی اوزنکز
 اوتانکز) (۳) دشمانکز غه صوغش قیلنکز (زیرا صوغش سز دین
 و ملت و ملک ساقلانولمای دیننکیزی بوزغوچی ، ملتینکیزی یوقالتوچی
 وطن و ملکتنکیزی قواللرنکیزدن آلغوچی بولسه ایرک ویرمانکز ،
 راضی بولمانکز صوغش قیلنکز * بئنگه دینینی ملتینی وطنینی
 صافلامق فرضدر) (۴) مسجدار نکریزی آباد قیلنکز (مسجد که
 یورمانچه آتی تاشلاب خراب ایتمنکز) شرع و قرآن تلمده گی عماره

مسجددن مراد اينك الوغ بولغان عمارة باطنه در يعنى اهليتك كوبلكى موافق سنت بش وقت نمازنى همه مسلمانلر ييغولوب برگه لشوب اوقولاريدر * عمارة ظاهره يعنى يغاچى وتاشى تازە، ظاهرى اسبابى يتوش بولوغنه مراد دگلدر * بو عمارة ظاهره فقط وسيله در اوّلگى عمارة باطنه ايسه اصول ديندن كر كسنولگان مقصود اعلادر *

(۵) ايمانلرنكز دينلرنكزنى الله ايجونگنه قيلنكز (دين و ايمانى دنيا فائدهسى) و نفس راحتى ايجون ديو بلنكز و آلاى قيلمنكز، بلكه خالص (يالانغاچ) الله رضالقي ايجون قيلنكز، قرآنده سورة لم يكن ده «أمرُوا الا ليعبدوا الله مخلصين له الدين» ديگان *

دين و عبادتنى خالص الله ايجون قىلو فرض عيندر * بر كمنه شريعتنك حكى اوز فائده سینه بولور دای كورلسه «من شريعتنك قلى من شريعتنى بيورسه آنكاراضى من» ديوب ايتسه، امانفسينه آغير طيولغانده قلبنده رضالق بولماينچه اول ياق بوياق بورولسه، باشقه نفسينه موافق علاج ايرلاسه، دينى خالص بولغان كشى بولماس، ايمان و اعتقادى كامل بولغان مؤمن بولماس *

(۶) قوند اشلرنكز (ديند اشلرنكز) گه خير خواه بولنكز (قلبىكز ده آنلارغه دشمنانق بولماسون قولنكز دن كلگانچه ياردم ايدنكز خيانت و نفاق و حسد قيلمنكز) *

(۷) اوزنكز ايجون (كركنكزنى) اَلِك يبارنكز (آخرتده سزگه فائده ايده چك عمل و خير اتنى الله ايجون اوتانكز آخرتكه آلدن باره تورسون) *

(۸) عورتلرنكزنى حرامدن ساقلانكز (آدمنى هلاك ايتكوچى نرسه لرنكز برسى عورتيدر) *

(۹) ماللرنكز دن صدقه و خير ويرنكز *

(۱۰) بر برنكز گه حسد (كونچيلك) قيلمنكز يخشيلق لرنكز يوقالور

(کونچیلک سبیلی اخلاص یوقالا ونیت بوزولا، اخلاص سز ودرست نیتسز قیلغان عمل فائده سز وثمره سز بولادر) *

(۱) بربر نکزی غیبت قیلمنکز هلاک بولور سز (غیبت سبیلی آرانکرده اتفاق یوقالور، دشمنلق توغار، قوتلنور، آرانکرده اتفاق بتسه عداوت واختلاف توغسه دیننکزنی سافلای آماز سز دنیا اشلرنکزده ده برکتلی بولا آماز سز پس هر یاق برله هلاک و ویران بولور سز دیمه کدر) ایها الناس! اسعوا فی فکاک رفابکم واعملوا الخیر لیوم فقرکم وفاقتمکم (۲) ایها الناس لاتظلموا فان الله هو المطالب لمن جار وعلیه حسابکم والیه ایابکم انه لا یرضی منکم بالمعصیه (۳) ایها الناس! انه من عمل منکم صالحا فلنفسه ومن اساء فعلها وماربک بظلام للعبد واتقوا یوما ترجعون فیه الی الله ثم توفی کل نفس ما کسبت وهم لا یظلمون (۴) ایها الناس! انی قادم الی ربی وقد نعت الی نفسی فاستودع الله دینکم وامانتکم والسلام علیکم معشر اصحابی وعلی جمیع امتی السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته ثم نزل فدخل المنزل فما خرج بعده صلی الله علیه وعلی اله واصحابه وحبیبه وامنه وسلم

(۲) ای آدمیلر موینلرنکزنی چیشارگه (الله نکز عذابندن قوتولدر رغه) ترشکنز آبطراو ویداو کونکز (قیامت) ایچون ایدگولک قیلنکز * ای آدمیلر (هیچ کمگه) ظلم قیلمنکز، ظلم ایتوچینی الله اوزی استاوچیدر (نوتوقچیدر آندن قوتولا آماز سز) حساب آلوچیدر. آنکا قایتاچاقسز *

(۴) هرکم یخشیلق قیلسه اوزی ایچون، یمالنق قیلسه اوز اوستینه (هر عملی برابرنده الله جزاء ویرر) الله بنده لرگه ظلم ایدوچی دگل * شول کونده که اول کونده الله ساری فایتارلور سز، صونکره هر

کمه قیلغان اشینی (اجرینی) تولانور برده (حقلری فالهاس) آنلرغه
ظلم ایدلماس *

(۵) ای آدمیلر! من ربم ساری کیده چکن، منکا وفاتم آنکلادلدی
دینکزنی وعهدنکزنی اللهغه امانت قیلامن والسلام علیکم ای صحابه لرم
وبار چه اتمم الله ننگ سلامی ورحمتی وبرکاتی سزگه بولغای * صونکره
رسول الله صلی الله علیه وسلم منبردن ایندی ایوینه (حجروسینه کردی)
صونکره چیقمادی (دنیادن فایتدی) صلی الله علیه وعلی الله واصحابه
وحبیبه وامتہ وسلم *

ايسر تڪچ

ايسر تڪچ (اسپيرٽي نرسه) نڪ هر ياقدن آدم بالاسينه ضررلى
 ايدكى هر انصافلى واويلي كمسنه آنكلاراق درجه ده آنيقدر*
 دين اسلامه عرام ايدلدى بئرلده آدمنگ مالينه وساقلينه
 عقلينه وجاينه (عمرينه) زيان ايتدى تنبيه ايدمش وكوب روايتلده
 تصريح ايدلمشدر* وكوب زماندن بيرو طبيهار وحكيملر طرفلندن
 خصوصا بو صونكفي زمانده اوروپا وآميريقا طبيبلرى طرفلندن هر
 ايسر تڪچنك (اسپيرتنك) دماغه، عقله عمرگه زيانلى ايدكىنى
 تفتيشلر وتجربهلر بئرله اثبات ايتلر تورلى غزيتلرده ومجلهلرده
 كورلدى ودائما كورلمكدهدر* بز بو توغريده وارد احاديث
 شريفه دن بعضلرني يازمق بولامز*

صحيح بخارى وصحيح مسلم وغيرهماده ابو هريره دن كوچورلگان
 قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لايزنى الزانى حين يزنى وهو مؤمن
 ولا يسرق السارق حين يسرق وهو مؤمن ولا يشرب الخمر حين يشرب
 وهو مؤمن زاد مسلم وابو داود فى آخره ولكن التوبة معروضة بعد

ترجمه

زناچى زنا قيلغانده مؤمن حالنده زنا قيلماس، اوغرى اوغرىلاغانده
 مؤمن حالنده اوغرىلاماس ايسر تڪچ ايچكوچى ايچكانده مؤمن حالنده
 اچماس (موندای يمان اشلرني قيلدقنده ايمان اول كشيدين آيرلور
 ديمك بولور)* حديث اخيرنده: توبه ايتسه هنوز يول بولور
 ديو آنكلادلغان*

(۲) لَعَنَ اللَّهُ الْخَمْرَ وَشَارِبَهَا وَسَاقِيَهَا وَمُبْتَاعَهَا وَبَايَعَهَا وَعَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا
 وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ* رواه احمد، ترمذى، ابن ماجه، مندرى*

ترجمہ

اللہ ایسرتکچک، و آئی ایچوچیگہ، و آئی اجورتوچیگہ
(سوغاروچیغہ) و آئی ساتوب آلوچیغہ و آئی ساتوچیغہ، و آئی
صفوچیغہ، (حاضر لاگوچی، پشروچی گہ) صفروچیغہ، (حاضر لاتوچی
پشرتوچیگہ) کلتور وچیگہ، کلتورتوچیگہ (والحاصل ایسرتکچنی
یاساودہ و آئی ایچودہ آزغہ بولسہدہ قاتوشی بولغان کشیگہ
لعنت ایٹکان *

(۳) من زنی اوشرب الخمر نزع الله منه الایمان کما یذاع الانسان
القمیص من رأسه * رواہ الحاکم *

ترجمہ

ہر کم زنا قیلسہ یا ایسرتکچ ایچسہ اللہ اول کشیدن ایمانی
صوور (ایمان اول کمسنہدن چیقار وصورلور) انسان باشندن
کولیاکینی صوورغان و سالغان کہی *
ایسرتکچنک ایمانغہ خلاف بولمقی، وقلبدن طاعت لندینی
چیقارمقی، گناہغہ رغبتنی آرتدومقی، بارہ بارہ دیننی بوزمقی وکفرگہ
یقینلاشدومقی باہلرندہ کوب تورلی حدیثلر وروایتلر کلگان وشونک
ایچوندہ آنکا شریعتندہ ہمہ یمانلقنک آناسی معناسنک بولغان ام الحباث
اسمی ویرلگان *

* *

قرآن وحدیثدہ ایسرتکچنی غالباً « خمر » اسمی برلہ ذکر
ایدلگان مکہ ومدینہدہ اول زماندہ خمرنی اوزم وخرما یمشرندن
یسالغان شول سببدن حدیثلردہ عصر (صفو) لفظی ذکر ایدلگان *
اوزم وخرمادن باشقہ فی نرسہدن یسالغان بولسہدہ کرک آرپہدن،
آرشدن، تاریدن بالدن، سوتدن بولسون ایسرتو (اسپیرتلی بولو)
مرتہسینہ ایرشکان بولسہ شرعا خمر بولادر وحرام بولادر * کوب
تورلی طریق برلہ ثابت بولغان حدیثلر اوشبونو آنکلاتقان :

(۱) قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ مِنَ الْخَنْطَةِ خَمْرًا وَمِنَ الشَّعِيرِ خَمْرًا وَمِنَ الزَّبِيبِ خَمْرًا وَمِنَ الْعَسَلِ خَمْرًا» رواه أبو داود، ترمذی، ابن ماجه *

ترجمه

رسول الله ايتكان صلى الله عليه وسلم خمر بغداد بنده خمر بولا، آريه دنده خمر بولا، كبكان اوزم يمشندن ده خمر بولا، بالندن ده خمر بولا * ايسرته تورغان بولديسه همه سي خمر ديمك بولادر *

(۲) عن عائشة رضي الله عنها قالت سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن البِنْعِ وهو نبيذ العسل فقال كُلُّ شَرَابٍ أَسْكِرَ فَهُوَ حَرَامٌ * رواه البخاري ومسلم *

ترجمه

رسول الله دن صلى الله عليه وسلم آچي بسال حكيميني سورغان رسول الله صلى الله عليه وسلم هر ايسرنكو چي ايچمك حرام ديوجواب ويرگان * عن جابر رضي الله عنه ان رجلاً قدم من اليمن فسأل النبي صلى الله عليه وسلم عن شراب يشربونه بارضهم من النِّرة يقال له الزَّرُّ فقال النبي صلى الله عليه وسلم أو مسكر هو قال نعم قال كل مسكر حرام ان على الله عهداً لمن يشرب المسكر ان يسقيه من طينة الجبال قالوا يا رسول الله وما طينة الجبال قال عرق اهل النار او عصارة اهل النار * رواه مسلم والنسائي *

ترجمه

يمن دن كلگان بر صحابي رسول الله دن (صلى الله عليه وسلم) اوز يرلرنده تاريدن يسالغان «مزر» (تركيده بوزه) ديگان ايچمك نك حكيميني سورددقه، رسول الله ايسر تامو ديگان، اول كمسنه بلي ديگاج رسول الله صلى الله عليه وسلم هر ايسرنكچ حرام، الله نك عهدى باركه :

ایسرنکچ ایچکان کشیگه جهنمه عذابلنگن آدملرنک ساسوق
تیرلرندن سوغارر *

(۴) ان عمر رضی الله عنه خطب علی منبر رسول الله صلی الله علیه
وسلم فقال الا ان الخمر حرمت وهی من خمسة من العنب والتمر
والعسل والحنطة والشعیر، والخمر ما خمر العقل * رواه البخاری *

ترجمه

عمر رضی الله عنه رسول الله نك صلی الله علیه وسلم منبرنك خلققه
سویلدى: های! خمر حرام ایدلدى، اول بش نرسه دن یسالدر:
(عربلر آراسنده بلنگان قدرلیسینی اینکان) اوزم، خرما، بال، بقداى،
آرپه دن، عقلنى قابلاغوچى نرسه بارده خمر *

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما اسکر كثيره فقليله حرام
وفي رواية ما اسکر منه الفرق فالجرعة منه حرام *
ذکره الفقيه ابو الليث والشيخ ابن حجر المکى *

ترجمه

کوبی ایسرنکان نرسه نك آزیده حرام * ایکنچی روایت: اون
التی قد افلى الوغ صاوت قدرلیسی ایسرنسه بر یو طمی ده حرام *
هر ایسرنکچنک ایسرتو سببی وقوی و ضرری بارده اسپیرت
سبیلدر * طائلی وبالی نرسه (اوزم، خرما، وهرتورلی یدش. آرپه
تاری، بال، سوت، (بایتال سونی) وسائر بالی، شکری بولغان ذانار
آزغنه تربیه بره اسپیرتلنده ایسرتودر جه سینه ایرشه، توب ضررلی،
دماغه (می گه) عقلغه، صحتکه، حیاتقه، زیان اینکوچی نرسه اوشبو
اسپیرندر * اوزم و خرما و غیرهما آرالارنده بو اشدیه آیرمه یوقدر
همه سندن آغولی اسپیرت توغا، آدمنی هر جهتنجه هلاک ایتهدر *

بو زمانده شایع بولغان عرقی (آراق) بیک آچیق خمر، شبهه سز
آزی و کوبی حرامدر و هم کوب خلق مبتلی بولغان و بعضلری بالغوش

ينكل سايفان صيره (پېوا) ينه عرق برله بر حکمه در، مسکر (ايسرتکچ) و حرامدر، آزی وکوبی بر حکمه اولرب ايچمکی درست دگلدر *

فسقه نك ينكل سايوب حراملقده عرفيدن وسائر خمر نوعلرندن
کيم سايولری باری شیطان وسوسه سیدر * بلکه صیره نك عرفيدن
يমানراق وگناهلیراق بولمق احتمالی باردر *

اوشبو چتدن که: عرفیده - اسپیرتی قوتلیرک بولغانغه - تیزرک
ايسرتوب فسق مجلسی قسقه راق بولوب مال، عمر اسرافى تورلى غیبت
وفحش سوزلری صیره مجلسینه کوره آزاراق بولور. صیره ده بالعکس ايسرتکی
آقیرنلق برله بولغانغه فاسق کوب واوزاق وقت ايچوگه، فسق مجلسینی
سوزوغه، و تورلى فحش ویمان سوزلرنی کوبایتوگه و آقچه نی کوب
تولاوگه محتاج بولادر * بر ايسرو گناهی یسانینه چیکسر گناهلر
قوشوب تورلى یاق برله اوزینی خراب وهلاک ایتو مونک عرق وباشقه
قوتلی ايسرتکچلرگه کوره يمانراق و آرتقراق بولادر * الله تعالی بارچه
مسلمانلرغه توفیق ویرگای بخشى ویمان اشنی آيیرللق صاف کوز
ویرگای *

خط حقنده

ایکچی ملاحظه (*)

حرف و حرکت لرنک عمومی و خصوصی اسمری آواز زده حقیقت -
 خط و نقش زده مجازی؟ یا بالعکس می؟ یا هر یکی سنده حقیقت
 بولوب مشترک لفظ لرمی؟ حرف و حرکت لرنک عربی اسمرینه
 قاراغانده اولگی احتمال قوتلنده در. اما حرکت لرنک ترکی اسمرینه
 قاراغانده ایکچی احتمال کورله در. هیچ بر قرینه سز هر ایک سنده
 استعمال لرینه باقلسه، او چونچی احتمال هم قوتلنده در. فکر عاجزانه هم همان
 اولگی احتمالی قوتله مکچیدر؛ چونکه حرکت لرم طاولی آواز لرنک
 اسمری اولوب ضمه، ضم شفتین گه مناسبت دن، فتحه فتح فم دن -
 کسره، کسر فَک اسفل دن - آلفغان لفظ لردر. معهود آواز لرنک
 بو لفظ لرغه مناسبت لری ظاهر در. عربی فن تجوید علماسینک سوز لرین
 کورگان ذوات ایچون بو مسئله بیان سز معلوم در. حرف ایسه، طرف
 معناسنده اولوب طاولی آواز (حرکت) لرنک یکی طرفنده ده بولا
 طرغان طاولش سز آواز لر بولو مناسبتی وضعه سبب بولغان کورله در.
 سکون ایسه، طاولی آواز لرنک سکون حالتندن عبارت اولوب، حرف
 ساکن، طاولی آواز آنده طوق طالا طرغان حرف دیمک اولور، بونک هم
 مناسبت ظاهر در.

حرکت، طاولش سز آواز لرنک مخر جندن باشلاب حرکت ایتسکن
 آواز لرنک اسمیدر. بونده هم مناسبت ظاهر در. نه ایسه ده معلوم
 بو اسم لرنک مسمی لرین و حقیقت لرین آکلاب حرکت ایتول لرینک
 تعلیم اشنده تاثیر فوق العاده بیوکدر.

او چونچی ملاحظه - بز عرب خطین حرف و حرکت لرمز گه علامت

ایتوب قبول ایتکانمز، هم مسلمان بولوب قرآن شریفنی اوگرونوی
الزاممز دوام ایتکان مئنده بونی طاشلامقمز جائز توگلدیر.

صکره شول عرب خطی برلن افاده ممکن بولغان سوزلرنی، آلله نیلر
آرندروب یازوغه نیک ماناشامز؟ بو یالغشو بزگه فایدن کرگان؟
بونک سببی نرسه ایکان؟ افندیلر آور صانماکز بر آز بونیده ملاحظه
ومحاکمه ایتوب فارابی خطالرین تنبیه ایدرسز انشاء الله تعالی.
بوکا تمهید ایچون بر قاعده اخطار ایدلسون:

قاعده - التباس خونی بولمغانک حرکت علامتترین یازماو، عمومی
ترکی یازولرنده بالاتفاق قبول اولمغاندر، نیچککه عربچه ده. اما
التباس خونی بولغانده حرکت کبی نقطه لر وغیر علامت لر قویو، هر یازوده
مقبولدر. لکن خلق آکلی طرغان مصطلح علامت لر بولوق شرطدر.
اما اشکه کیلگاج بز بوقاعده برلن عملگه موفق بولا آلمیمز. عربچه
وترکیچه ده ضمه مبسوطه ننگ ثقیل، وخفیفه سینه علامت ایتوب قبول اولمغان
«واو» نی، ضمه مقبوضه ننگه خفیفه وثقیل سینه استعمال ایتهمز، حتی
کسره خفیفه گه علامت ایتوب یازوچیلرده بار. بونک سببی نرسه ایکان؟
ظن عاجزانه مچه مذکور بش تری حرکت نی دقتی ملاحظه برلن آیرماومز
استینه، سوزلرمننک یازوده مستعمل بولماویدر. اگر سوزلرمنز
مستعمل بولوب کیتسه، حرکت سز اوق «واو» نی هم یازما نیچه افاده مز
آچق بولاچقدیر. بوکا شاهدلرم باقکز:

تَن - کَن - کُت - بَز - قُش - طَر - اُن - طُر کبی ضمه مقبوضه لی
سوزلرنی واوسز یازسه ق تَن - کَن - کُت - بَز السخ دیو اوقولونسن
قورقامزده، التباس ننگ ینه زور راق کولینه تشریب معناسینده
اوزگرتنه طرغان هیئتده «واو» برلن کون - کوت - قوش - اون -
طوز - ایتوب یازامز. حال بوکه لغت اوز لغتمز تل آنا تلمز. بو فکرمز
خطا بولمه سه، بو استحاله اجنبی تلده بیگرنک لازم بولسه کیرک ایدی.

حال بوکه ، آزغنه عربچه بلگانلر مز ، شونداي حرکتی سوزلرنک
هیچ برنده بو خطاغه تشمیلر . مثلاً (کان دن امر) کُن (قال دن) قُل
(اکل دن) کُل - (اخذ دن) خذ الخ کبی سوزلرنی حرکت سزده برده خطا
اوفومیلر . سبب ایسه ، بونک یازوده کوب یروب اوز تلمز نیک
کوب بر مه ویدر .

۴ نچی ملاحظه بر واونی بش تری حرکتی علامت ایتومزده گی .
التباسنی بیاندر : بافکز قوش - قوش - قوش - نی یازدم بله سز می ؟
البتہ یوق . اولکیسندہ یازدم قش (فصول اربعه دن بری) ایکنچی ده
قش (هوا حیوانی) . او چونچی ده قوش (قوشمقن امر) دخی اوچ - اوچ - اوچ - اوچ ،
اوفوکز اوقی آلمیسز . مرادم برنچی ده اچ (صان) . ایکنچیده اچ (پچاق
اچی) . او چونچیده اوچ (انتقام - مظلوم ظالم دن اوچ آلدی) . دوردنچیده
اُوچ (قول اُوچی) . اَمّا اگر بز قرینه سز بلو لازم بولغان اورنلر ده
خصوصاً ابتدائی مکتبلرنک قراءت کتابلرنده (تناك ع - بلرنکده مدنیلری
ایسکیده هم یا کاده (بیر و تلر) شولای ایتلر) حرکتلرنی استعمال ایتوب
الفنی قالن اُستگه گنه علامت ایتسه ك ، - نچکه استکه ، اور طاده حرکتی -
اخیرده هاعرسمیه نی - صریح آستقه (کسره ثقلیه گه) یا (ی نی) - کسره خفیفه گه
(ترکی حرکتی گه) اور طاده علامتسزلکنی - اخیرده نقطه سز یا (ی نی) -
نچکه وقسقه اُتره گه عادی اُتره (۲) نی - قالن وقسقه اُتره گه اشباع
اُتره (۳) سین - اُزون اُتره گه واو (و نی) - نچکه بولسه ، ما قبلینه
عادی اُتره قویوب - قالن بولسه ، اشباع اُتره سین قویوب قبول ایتسه ك ،
مکتبلرده بالالرنی بر تری علامت برلن دورت بیش تری آواز لر
چغار توب صا تا شد رودن وفکر لرین طار اتودن صافلانر مز . هم عربی
سوزلر ایچون بلوی لازم بولغان حرکتلر گه مَلکه ده اوز تلمز ده
بالالرغه مشقتسز حاصل بولور دیب کوکله گه بیک یا طادر : مگر بونده
کوب آغز دن ایشتل طرغان بر استحاله بار ، اولده : اَو لگیلر گه خلاف

يازو لازم بولا- ترکرگه خلاف يازو لازم بولا- بتون دنيا حرکه سز يازونی قبول اینکان آنلرغه خلاف يازو لازم بولا . باصمه خانه ده اوکایسزلق لازم بولا کبی هر ملت ننگ هر زمانده غی مقلد لرینک تمسک اینکانی واهی تمسکدر . حتی بیوک ذاتلر و محررلر طرفندن هم بوندای سوزلر ایشتلر؛ آنلرنگ بو سوزنی آیتولرینه ایکنچی سببه بار؛ اولده دورت بلکه بش تری حرکه نی بر واو برلن یازارغه عادتله نولری- وقرینه بلگانلکری سببلی اوقوده برده مشقت طارتماولری- و مکتب بالالرینک حالین اعتبار ایتوگه تنزل ایته آلهاولری- تلمزنگ قواعد صرفیه سین اعتبارغه تنزل ایته آلهادقلرندن اورنسز واولر و«ها» لر- الفلر- ویالر یازوب قواعد موجبچه کلمه لرنی تحلیل ایتوب اعرابین بیان ایتکانه بو واولرغه الفلرگه هالرغه یالرغه اورن طابا آلهاونک- وبنائ علیه قواعد صرفیه نی ضبط ایتونک فوق العاده مشکل بر اش بولوین سیمزه ولر یدر . دخی عثمانلی ترکرلرینه حسن ظن لری ایک بیوک متمسک یدر . بونک حقیقه برگنه نرسه گه اعتبارلرین اخطار ایتکچی بولامن: اولده عثمانلیلر اوچ بلکه دورت تری کافی نی علامتسز استعمال ایتهلر . عثمانلیلر اوزلرینک صرف نحولرین بلمک ایچون عربی فارسی تللرنگ صرفین ونحوبین بلوگه مجبور بولالر . بز هم سویله ودن یازودن مقصود؛ نی ایکانین انطوب عثمانلیلر آرطندن انتقادسز کیتسه ک؛ شبهه سز شول بازغه تشه چکمز افندیلر . بو اشدہ دقة وملاحظه برلن طاورانوب خلقلر مزگه خیرلی سلفی بولایق ، آنلرغه خیرسز یولدن کیتوب لعنتلرینه سبب بولما یق .

۱۹۰۷ هجریل مایده قرانده غی معلملر اجتماعینک تل واملامسئلہ لرین قاراغان هیئت هم بومعروضات نک کلیه سینہ قرار بیر دیلر . شوکا بنائ « یازومزده دورت بلکه بش تری حرکه نی بر واو برلن یازماملی- وقراءت کتابلری حرکت لی اولمالی- وتلمزگه ترک طائفه لرینک اصل ترکی سوزلرندن غیرنی فاطشدر ماملی واجنبی (عربی وفارسی) ترکیبلردن تلمزنی ممکن قدرلی صافلاملی ،

تلمزده صرف نحو قواعدینه مخالف بولغان سوز و ترکیبلرنی اورام تلی دیوبلمه لی، فصاحت بلاغت فی اجنبی لفظ اجنبی ترکیبیار فاطشدر وده دیب بلمه ملی، واصل تلنک تاتلی لغی ولدتی، آکا قویلغان معنالنک طاتلی ولدتلی بولووینه قاریدر» دیو قرار ایتدیلر .

دخی بو حقه «الدین والادب» نک برنچی جلد ۶ نچی ساندن ۱۸۱ نچی بیتده عالهمجان حضرت نک مقالسینه باق.

ترپه علماسینک «عادت ایکنچی طبیعت در» دیدکلرینه بنا، قلمی وتلی بر تری بازارغه وسویلرگه اوگرنگان محترم محرر لر بومعروضاتنی تصدیق ایتسه لر، شوکا موافق یازسونلر دیو صری آلمین، باری موافق کورلسه انتقاد ایتوب تصدیق ایتسونلرده یاگادن اوگرنوچی قلم ایهلرین شول یولدن کیتوگه ترغیب ایتسونلر ایدی . ۱۱۴ نچی نومر وقت نک «الدین والادب» ده گی تل حقه دخی مقاله مرگه انتقادی هم خاطرده در. السلام علی من اتبع الهدی. احمدجان مصطفی

باب التقریظ

مرآت علوم

مصرنك فلسفه دینیہ علماسندن آثار نافعہ سی ایلہ معروف فضیلتلو رفیق بك عظم زاده حضرتلری طرفندن بو سنه میدان انتشاره قویولوش مرآت علوم مجله جلیلہ سندن شمعی اوچنچی سانی اداره مزى تشریف ایتدی* مجله مذکوره فلسفه دینیہ دن وسائر فوائد علمیہ وتاریخیه دن بایتاق فوائدى متضمن بولدفندن هر طالب علم ایچون خصوصا بزم قزان وبلغار توابعی مسلمانلر ایچون خیلا اغتنام ایدرلك اثردر* بویرده نمونه اولاراق ارکان اسلامدن «زکات» خصوصنده اولغان مقاله سینی عینا درج ایلمز*

زکات

زکات، مؤمن لرك، كندی ماللارندن بر جزؤنك، آیره رق مسلمیندن فقیر و دوشكون اولانلره تخصیص ایتمه سی ایچون شرعنك وضع ایتمش اولدیقى بر فرضدرکه افوام اسلامیه ده موجود اولوب زکاتنی ویرمگه مقتدر بر چوق اشخاص اعتباریلہ پيك اهمیتلی برشی اولدیقى آشکاردر.

دین مبین اسلامی، انسانی، آخرنده زمره سعادیه الحاق ایتکی موجب اولان اعمال صالحه نك یولنی نصل کوسترییور ایسه كذلك انسانك سعادت دنیویه سنی ده ایستیور ویولنی ده کوسترییور. ایشته بوندن طولایدرکه زکاتنلر (بايلاردن) ماللارینك زکاتی آلنهرق فقرایه تخصیص قلمسی. مجتمعات اسلامیه ده بولونان بیچاره کان محتاجینك دوچار اوله یغی یوقسزلق یوزندن قوت ضروریلرینی چیقارمق ایچون فنا یوللره

صاپاماسنه، هر كسه تسلطن، چالوب چير پمقن اوغلامقن والماصل هر درلو جرائم و جناياتى ارتكابدن منع ايتمسنه بر واسطه خير اوله چقى بديهيدير. خصوصا هيئت اجتماعيه مدنيه نك اك زياده تهلكه و مخاطره آلتنده بولونمسي، فقرالى، آچلق، يوقسزلق سائقه سيله هر درلو جرائمك ارتكابه جرات ايدن، قانونك احكامنى آياق آلتنه آلان او آشاغى طاقم يوزندن اولديغى معلومدر. اسلامك وضع ايتمش اولديغى فريضه زكاتى مسلمانلر حقيه ادا ايدمك اولور لر ايسه بو كى تهلكه لرك غوائلنى دفع ايتمش اولور لر. بر آز دها ايلرى يه كيدمك ديه بيلر زكه اكر زكات، حقه توافق ايتمك شرطيله اربابندن تحصيل و وجوه موضوعه سنه صرف ايدلسه هيئت اسلاميه يى دنيا نك اك بختيار، اك مترقى امتلك برنجيسى مقامنه قويه چقى شبهه دن وارسته در. شو شرطكه زكات زنكندن آلنه رق دوغريدن دوغرى يه فقرايه ويرلما مى. چونكه بو حالده فقرايى تبيللكه (يالقا لوقه) آلدنيرمش و اونلرك معيشتنى امتدن ديكر بر قسمك بوينه يوكله تمش اولور ز. بويله بر حالدن توقى ايتمك ايچون طوپلانيله چق زكات، فقرانك، معيشتلرينى، ينه كندى آلنلرينك تريله چيقاره بيلملرنى قولايلاشدره چق وسايطك ميدانسه كلمسنه صرف ايدلمليدر. مثلا: فقرانك چوقولرينى (بالالرينى) اوقوتوب ياز ديره چق، يشاديقمز عصرك روجه موافق بر تحصيل كوستره چك علمى، صناعى، زراعى مكتبلرك آچيلمسنه، ياشلى فقرا ايچون دار العجزه، خسته خانه كى مؤسسات خيريه نك بناسنه صرف ايدلمليدر بو كى مؤسسات هب وجوه خيريه نافعندىر. بويله ياپمق، زكاتى زنكندن آلرق فقيره تخصيص ايدلمسنى امر ايدن شرع شريفه منافي دگلدر. چونكه شرع شريفك بو زكاتى فرض قيلمسندن مقصدى، فقرى حسيله فقيرك احوالنى ممكن اولديغى مرتبه بولنه قويمق دنيا سنده كنديسنه فائده سى دوقونمق و آخرلرك مالندن ياشاميه محتاج اولمامق ايچون اوقويوب يازمقى اوگرتمك، تعليم وتربيه ايتمكدىر.

بوحالده فقير، زكاتدن بر جزؤك كنديسنه تخصيصنى ايجاب ايدن
فقير لك صفتندن قورتلمش اولور. والحاصل زكات مفروضدن فقيرك
حصه سنه دوشن قسمى، معيشتنى چيقارميه سبب اوله چق بر صنعت
او گره نهك وياتحصيل وتر بيه كورمك ايچون صرف ايديلن آچه اولمليد.
ايشته، زكات بو كى اعمال ومؤسسات غير يديه، منفعت عموميه يه
صرف ايديله چك اولور سه مسلمانلر ك بوره كنده هر ايشى باشلى باشنه
كورمك، هيچ بر كيمسه يه داينامق ميللى نمو بولور وبوجهل بر طاقمك
اتكالى اولهاملرينى يعنى آخرلر ك آرتقلىلر يشامق يولنه صاپها ملرينى
سادى اولور. ذاتاً دنيا ده، انسانى ترقى يه سعادت واديره چق بريول
وار سه اوده هر بر ايشده ديك لرله داينامق، آخرلر بار (يوك) اولماق
والحاصل هر بر ايشده مستقل بولنق سوداسيدر. بوفضيلت، امك هر بر
فردينه، كنديسنك جسم امتده نافع بر اعضا اولديغنى، عملى نسبتنچه
بختيار انه بر عمر كيچرمك، يشايه بيلمك ايچون، هم جنسيه بر اير
چالشميه مجبور بولونديغنى او گره دير

فريضة زكات، افرادك ثروتنه هيچ خلل كتيرمز. چونكه زكات
زنكينلر ك سرمايه لرندن دگل اوسرمايه لر ك ثمره سندن يعنى كله چك
ايرادنن آلنه چقدر. فقرالر ك رؤس اموالدين چيقاچق ايرادك بر
قسمنه اشتر اك ايتملرى ايسه نواميس كونييه، قانون طبيعته مخالف
دگلدر. مخالفى اولان شى آنجق عصر مزده اشتر اكيلر ك (سوسياليستلر)،
فوضويلر ك (آنا رخيستلر) آرزولرى وجوله زنكينلر ك رؤس اموالنه
يعنى سرمايه لرينه اشتر اك ايتمك فكر يدركه بونلر ك بوحاللى تمدن
غربى ايچون ايلريده اثرى ميدانه چيقاچق بوبوك بر تهلكه حالنى
آلهدر. سوسياليستلرله آنا رخيستلر ك مسلكرينى واسلامده بونلر هائل

اولان مذاهبی بوندن اول تسالیف ایتمش اولدیغم (تنبيه الافهام الى مطالب الحياة الاجتماعية والاسلام) (۱) نام کتابده تمامله ایراد ایتمش اولدیغمدن بوکبی شیلره واقف اولمق آرزومنده بولنانلر او کتابه مراجعت ایده بیایرلر.

عظم زاده رفیق

(۱) بوکتاب (قوام اسلام) نامی آلتنده ترکچهیه ترجمه ایدلمش بوگوندرده گنه ادارهمزه بر نسخه سی کلدی

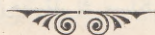

احمد بای

۷ نجی ساندن صونک

احمد باینک احوالینی و خیراتینی اجمالاً یازلدی و شاید آنکلانغاندرکه: مشارالیه عقلی قونلی، فهیمی اوتکور، فکری توغری، ملتینه خیر خواه، اهل دینی ایچون غمخوار، خیراتنده نیتی درست، اشلرنده اقداملی و جسور، اطرافی ایچون حمیتلی و غیور، زمانک بیک سیرک توغرا و سیرک اوسه نورغان اولادندن ایدی*

بش اون یل قدر دوستانه آنکله اختلاط ایتدم، وکوب اشلرده اول منکا و من آنکا مشورت ایتدم، اخلاقینی سنادم، اسرارینی (بایناق) آنکلادم، ذکرینی کندسی اعمالی و خیراتی ایله قالدردی. من قلم عاجزانه ایله قالدرونی قصد ایتدم و احوالندن بر آز یازدم*

پیداغوغیا

۸ نجی دن صونک

نفس نك طووی (نشائی)

بالا، یا کا طوغان وقتلرنده اطرافندهغی نرسه لرنگ نیلر؟ وکملر؟
اولدیغن برده بلمیدر. ولسکن بدی آدنا (هفته) لردن صوگ کوزلری
یالطراوقلی نرسه لرگه تشوب آچق یز کورسته - وکله باشلیدر.
ینه بر آزدن صوگ فلاغی مسموعات طرفینه کیتوب، ینه بر آزدن
ملموساتغه - صوکره مشمومات - ومنذوقات طرفینه کیتهدر.
آلایده بو مرتبه ده مؤثرلرنگ حواس ده تأثیرلری بیک ضعیف بولادر.
شونک ایچونده زور وکچوک کبی ترلی گودهلی - آق وقارا کبی
ترلی صورتلی نرسه لرنی کورستوب، کویلی - وکویسن ترلی طاوش وسوزلرنی
ایشندرگه - وقاطی ویمشاق کبی ترلی نرسه لرنی طنذرغه - خوش وقبیح کبی
ترلی ایسلری اسنه ترگه کیرک. مذکور نرسه لرنی حس لرگه عرض ایتکانه
(چاغشدرغانده) حافظه سینه یخشی اورناشسون ایچون اسملرین فچقروب
ایترگه تییشلی کورلهدر. دخی جسمین اویاندرمق ایچون آنالرنک
تیبرتوی کبی بر منتظم روشده تیبرتو هم بیک مستحسن در. اما
بالا یقولاسون ایچون - یاخود یغلاماسون ایچون بالانی معلوم بیشک برلن
تیبرتونی پیداغوغیا علماسی انکار ایتلر. چونکه اول بالانک باشی
ایلنوگه سبب بولادر دیلر. مصنف دیورکه، بونک یاراوی - یاخود
یاراماوی برلن حکم ایچون بالانک یلاودن طوقتاوینک سببین بلو
کیرک، اگر طوقتاوینک سببی، تیبرتودن جسمگه حاصل بولغان انفعال،
نیدن بولغانین بلور ایچون فکرینی اشله تو بولسه، تیبرتوده ضرر یوق
دیو حکم ایترگه یاربدر. چونکه بو تقدیرده بالادن وحشت کیتوب
قلبی راحتلوب کوکلی طنچلیدر. اگر طوقتاوینک سببی، تیبرتو برلن

مینک جهاز لری قوزغالوب شعورنک قبالانوی بولسه، آلائی تیبرتو ضررلی دیو حکم ایدلور. بونک ایچون طیبیلرگه مراجعت ایترگه کیرک. بالا ایکی یاشنده اسمی برلن قچقرونی آکلیدر، واوی برلن تیره سنده گی نرسه لرنی آیرادر، حافظه سی ده سوزلرنک صورتلرین اورناشدیرغه حاضرکنه در، وتصورلری آراز آرتوب، حاسه لری (کوزوقلاقلری) قُوّه ادراکیه لری نه ایه لشوب قنغا (متمرن بولا) در. شولایوق اوزین شعوریده قُوْتلنه در. اشلرندن وغیر حرکت لرنندن اراده سینک ده بولا باشلاوی آکلشلا در.

اوج یاشندن آلطیغه قدرلی، قُوّه خیله سی - وعقلی - واراده سی همان آراز آرتا باشلایدر. اوین قراللرینه تری اسملر - وترلی معنی لر بیرونندن آنک قُوّه خیله سی نک آرتوی - سوزلندن عقلی نک آرتوی - واویغه واشلرگه میلندن، وکشیلر کبی قیلنوندن اراده سینک آرتوی بلنه در.

بالا بومرتبه گه ایرشکاج بالانی تربیه لوچیکه، آئی تربیه لگانه، کیله چکده گی سوزلر برلن عمل قیلورغه تیوشلیدر: بالانک عملگه میلی آرتسون - وقُوْتلنسون ایچون آراز تییشسز نرسه لرگه میلین طوقتانوب، تییشلی نرسه لرگه میلین استرگه کیرک. هر زمان خارج حروفده خطادن صاقلارغه طرشوب، درست وچن سویله وینه طرشمق کیرک. کشیدن کلو - وکشی اوچکله وکبی مسخره - واوین ومعنی سز سوزلردن دوندیرگه طرشمق کیرک.

تیره سنده گی قزند اشلرین - ویافنلرین - وابد اشلرین - وباشقه آدمیلرنی آراز سورگه اوگرتوب اخلاق حسنه سین اوسدره واندرا باشلارغه کیرک. دخی اوز تیره سنده ایه لشکان حیوانلرغه شفقتلی بولورغه - وآنلرغه قساوت وقاطیلیق برلن معامله ایتیزگه اوگرتمک کیرک. اگر بالا قساوت برلن معامله گه اوگرنسه، آنک شریف بولغان

میلری اینوب، احساسلری سو نرده، عمری بارنچه معیشتند صفا بولمز،
 کوکلی تمام کدورتلر برلن طولی بولوب عمر اوتکارر . دخی بالانی
 قورقمازغه - ویانیمازغه (تهدیدایتمزگه) کیرک. یوقسه، بالا عمری بارنچه
 قورقاق ویرکسر بولوب او طرر. دخی بالاغه قارشى چراینی (چهره‌نی)
 چتمازغه - وقورقنچ صورت برلن کورنمزگه کیرک. یوقسه، بالا، مر پیسندن
 ییزوب قارا قارشى کیلودن فاجاسی کیلور. بلسکه آکا بیک یافن دوست
 کبی اینک یخشی بولغان هیئت ور وشلر برلن گنه معامل قیلورغه کیرک.
 دخی بالاغه سوزنی یشاق ایتوب، آنی اوزینه اشاندر رغه وایلشدر رگه -
 وکولین اوزینه آوشدر رغه - وشادلاندر رغه - وطنچلاندر رغه طرشمق
 کیرک. تاکه بالا آنی کوروب شادلانسون - وآنک اوزینه وسوزینه
 وبارچه اشلرینه اشانسون ده، آنک یخشی گورگانین یخشی - ویامان
 کورگانین یامان کوروب، اطاعت تزگنین آنک قولینه طابشرسون.
 دخی گوزل موضوعه گی قصه لر - عیبلردن سلامت حکایه لر
 واسطه سی برلن بالانک قوه خیله سین ضبط ایتارگه کیرک. بو مرتبه ده
 بیگرک صافلاب عادتلندر رگه تیوشلی بولغان نرسه لر ، دین علملری
 وعمللر یدر.

بو مرتبه ده بالا طایعی حرکت گه - واوزین اوزی خوشلاندر وغه
 کوب میل ایتکانگه، حرکت وسکونده آدابگه عادتلندر وب - نفسینه
 وجسمینه فائده لی اوینلر برلن شغلندر مک کیرک. بونک ایچون مخصوص
 عقلنی طورایتورغه - جسمنی عملگه عادتلندر رگه دیوب یاصالغان اوین
 قراللری برلن اویناتورغه کیرک. (۱)

امابالالرنی بالابولغانی ایچونگنه عیبلنمی طرغان خسیس وناچار اوینلرغه
 فزقدرمق، بیک ضررلیدر. بالالرنی زورایغاج طیار مز دیوب تیشسر
 اشلر وایتشلرنی ایتنرگه قویمق، بالاغه - وآنک اهل بیتینه - وحتی
 جمیع انسانلرغه بیک زورضرر ایتو بولادر؛ چونکه سوکندن طیمق بیک

(۱) مدنی ملت لرده بوغرض ایچون یاصالغان اوینچقلر، بیوک شهرلر تک اینک معتبر
 اوراملر تک بیوک کیمت لرده ساتلالر.

مشکل بولادر. بعض کمره‌لر بار، بالالر برلن قزقلانوب فلاننی صوق-
فلاننی سوک- فلانغه نُکُر» دیوب بالاغه یمان سوزلر- ودخی یرده آوناو
کبی یامان ایتنشلرنی اوزلری اوگرتلر، بو اولگیدنک نیچه مرتبه قبیح در
قایچان بالا زورایوب صوغوی آچی- وسوگووی آور بولا باشلاسه،
اوزلر وک طیارغه- وبالانی صوغارغه ده باشلیلر، قایچاغنده یابوبده قویالر،
لکن بومرتبه ده، طیلغان اشلرنی قیلوغه، بالانک حرصی غنه آرتا بارادر.
بالانی باشدانوق بوندای اشلرنک ضررین سویلی سویلی طیا
بارسه لر- یخشی اشلرنک فائلرینه تشنره تشنره عادتلنره بارسه لر،
بیگرک یخشی بولور ایدی. چونکه بنا نیگزندن- آغاچ توبندن
اعتبار اولنور.

بالانی مکتب‌گه بیاره باشلاو، آلتی یاشندن تیوشلی بولادر؛
چونکه بومرتبه ده سیا کلری قاتوب عملگه صلاحیتلی بولادر. آلایده
معلملر بالالرنک بومرتبه ده سیا کلری همان تمام قاتوب یتیمگانین
آنونمازغه کیرک.

بالالرنک مدرسه ده اوسو وکورنو (نشاء) لری آلتی یاشدن
باشلاب اوچ مرتبه گه بولنده در.

برنیچی مرتبه

آلتیدن سیگن یاشگه چیکلی

بویاشلرده بالا، کوروچی کوز برلن ایشتوچی قلاقدن غنه
عبارت بولادر؛ یعنی بالا بو یاشلرده مبصرات برلن مسموعاتغه شول
قدر عاشق بولوب آنلرنک نی ایاکنین بلهسی کیلدر، که قوه باصره برلن
قوه سامعه، نفس گه تمام ایر کلی (متسلط) بولادر. شونک ایچونده مربی
بومرتبه ده بالاغه طبیعی، وصناعی نرسه لرنک بالا آکلار دایلرین بیان
وشرح ایتوب آکلار تریغه کیرک بولادر. طبیعی لردن: آغاچلر- یلغه لر-
دیک گزلر- طاولر- و آنلرنک بعض اوزلرینه خاص صفتلری، صکره قپاش-
و آی- ویلدزلر- و آنلرنک فائده لری کبی. بونلرنی بیان بیک آچق

ويك ساده اولوب تمام بالا آكلاردای غنه بولور غه كيرك . بونی او گراتونك ضابطه سی ، معلم اوزین بر بالا اعتبار ایتوب، بیان ایتك در . امانعی نرسه لردن حاجیات (كيرك بولا طرغان نرسه لر) نك ايك مهملرينگنه بیان ایتك كيرك . مثلا بزنيچون اولر - وكيملر ياصيمز ، نيچون ايگن ايگوب آنلرنی اورامز . وبواشلرنك بارچه سی انسانلر اشی در . اولرنی اسطالر - كيملرنی طوقچيلر ياصاب تكوچيلر نكه لر . ايگننی ايگنچيلر ايگه لر . وغير لر كبی .

بالار غه بونرسه لرنی سؤللر ایتوب جوابغه كچندر رگه يارامی . مثلا بزنيگه اولر ياصيمز ؟ ياخود نيچون كيملر ياصيمز ؟ كبی . چونكه بالالر بومر تبه ده بوندای سؤللرنی ایشتو برلن فكرلری مضطرب بولوب ، اوزلرنده عجزنی طیو سبیلی احساس بالذاتلری توبن كيترده احساس غير ارتياحی حاصل بولور . بواش آنلرنك اشكه يالقاوانوب اش تاشلاولرينه - وييزولرينه سبب بولادر . بلكه هر موضوع ايچون فرصتی صاقلاب ، اچراغانده غنيمت بلور گه - و برده يالقماي بيان ايتر گه كيرك در . شولای ایتوب بالالرنك كوكلينه كتماينچه حكملر ظاهر بولوب ، قلملرينه انشراح حاصل بولور . بونك قاعده سی ، اشيانی حكملرينه نتيجه ياصی بار مقدر : مثلا او ، بولماسه ، بز قشين صالغن هوالرده قاطوب اولر ايدك - وغير لر كبی . بومر تبه ده بالالرنك عمل گه باعثلرين تربيه لك ايچون يازدر مق - رسم ياصاتمق - بعض بيكل قول هنرلری برلن شغللنرمك كيرك . وشونك ايچون مخصوص ياصالغان اوین قراللرين آلوب هم اوبناتمق لازمدر .

اراده لرین ضبط ایتك ايچون ، بر برسی اراسنده آفت - ومحبت - وحسن معاملنك كيرك گنگين اوياندر غه كيرك .

ایکنچی مرتبه

سیگزندن اون یاشینه چیکلی

بو مرتبهده بالانک فکری قوتله نوب، حافظه سی سورلرگان (تشرگان، ایندرگان) تصورلری، مذکره سی یا کروتو برلن شغللنور. شونک ایچون، بو مرتبهده بالاغه اشیانک آراسنده غی ارتباطلری - وبعض نرسه لر نک فائده لرین سویله مک تیشلی بولور. بونک ایچون درس اشیانی، حکایه طریقه - مفصل و آچق بیان قیلورغه کیرک. بیان قیلغانده موضوعنی اوزین - یاخود صورتین بالارغه عرض ایترگه - یاخود بیک آچق صفتلرین بیان ایتوب آکلترغه کیرک. اما درس اشیا کتابین بالارنک قوللرینه بیر و یاخود حفظ ایتدرو، عملرین ضائع ایتوب، همتلرین تشر و گه گنه سبب بولادر.

او چونچی مرتبه

یاشنک اون ایکی دن یوقاری بولغان وقتی

بو مرتبهده، بالانک فکری و عقلی اولگی ایکی مرتبهده گندن آرتق قوتلی بولوب، اشیاعه حسن - یا قبیح - حقیقی - یا باطل دیوب حکم ایترگه اوزین قدرتی طابادر. شول سببدن بالار بو مرتبهده اشیاعه حکم ایتر ایچون، اشیانی - و آرالرنده غی ارتباطنی بلورگه طرشوب، حکملرینه بناء بعض نرسه لر نی استغراب (بیک قزق صایمق) ایتوب بعض برلرندن کله لر. دخی اوزلرینک تجربه لر ی کورستوگه بناء بعض نرسه لر نی تصدیق - وبعض برلرین تکذیب ایتلر. بو مرتبهده بالارنک فکر دائره سین کی کایتمک ایچون گوزل ترتیب واسلویده گی حکایه و قصه لر مطالعه ایتدولور، و واقع گه خلاف اورنلرینه تنبیه ایدلور. وهم مثل - وحکمتلر - لغز (طابشاق) و معیار عرض ایدلور. وهم توریه و جناس کبی کلامنک کورکام و ادبی نکته لرین کورستلور.

همده حماسه (بهادرلیق) نی - وفخرنی - و آدابنی شامل بولغان شعرلر

حفظ ایتدرلور . بونک ایچون ، عصرنده گی - وبلکه بتون زماندهغی
 واقعهلرنی تشخیص ایتاردای روایة (رومان) لر، ایک کورکام
 وجامع بر یولدر . بو روایتلرنک بعضی سی فرح - و بعضی سینه
 عز و یروب بر مثال واورنک بولورلر، که بالا شونلردن بلگان
 قدرینه جمله حرکتلرین بنا ایدوب تجربه و اختیارین آرندرر .
 لکن افراط عشقغه متعلق روایتلر مطالعهسینه، یول بیرلر، والا هوا
 و هوس شبکهلرینه طغلوب عمری بویچه شوندای نرسهلرنک اسیری
 بولوب وقت اونکارر . مگر یاشی یکرمیدن آشسه ، عاقبتی مافتناولی
 بولغان روایتلر مطالعهسینه رخصت بیرلور . صکره راق عاقبتی یامان
 بولغان روایتلرنی هم مطالعهغه مساعده بیرلور . لکن اوزمزنک صافلاو
 وکوز آلدمزده بولورغه کیرک . بولار بارچه سی تجربه سین آرندر و ب
 طبیعتین یمشاطر ایچوندر .

دخی جریده لرده بولغان وطن واقعهلرین خصوصاً - همده زمان
 واقعهلرین عموماً بللرمک کیرک ؛ چونکه بونلر فکرنگ دائره سین
 کیکایتوب، زماننگ حالرینه بصیر تیلدرلر .

بو مرتبه ده بالا نرسه لرکه حکم ایترکه بیک هوسلی بولغانغه ، اصلی
 واسبابی آکا معلوم بولمغان نرسه لر حقنده آنک حکم ایتووین استه مزگه
 کیرک ؛ چونکه شیء گه حکم آنی بلونک فرعیدر .

دخی بلورگه کیرک ، بو مرتبه ده ایرلر برلن قزلر ، اخلاق و طبیعتجه
 آیرلشه باشیلر : ایرلرده روح - نفس قوتلی بولوب قزلرده ضعیف بولادر .
 مزاجیلریده مختلفدر ؛ چونکه ایرلرده جسم قوتلی بولغانغه ، عملگه
 میللیرک - قزلر ایسه تفکرگه میللیرک بولالر . اشیاء خارجه گه التفات
 ایتمه و قایغیرماو ، ایرلرده قزلردن کوبرک بولادر .

اما اوزینه ایس کیتو (اعجاب بالنفس) - کشیگه یارارغه طرشو ،
 قزلرده ایرلردن کوبرک بولادر . ایرلرنک اشی و شغلی غالباً تفکر

برلن بولوب، قزلرنګ عمللری کوبرک خیالګه تابع بولادر .
 کوکل یمشاقلمی شفقت، ایرلرده قزلردن آزارقدر : چونکه
 قزلرنګ نفسلری ضعیف اولوب ظواهر طبعیه دن قورقو و بیرلرلریده
 آرتقراقدر . احساس ب'الشرف' ایرلرده تکبرګه - اَمّا قزلرده اعجاب
 بالنفسګه آوشوچان بولادر . عناد، ایرلرګه - حیل، قزلرګه غالب
 بولادر . دخی شونګ کبی تجربه لرنګ کورستوینه قاراغانده، قزلرنی
 تربیه، عادتلندرو برلن اولوب، ایرلرنی تربیه، عادتلندرو - واسباب
 ونقائضنی بیان برلن بولورګه کیرک . بونګ سببی یوفاریده بلنګانګه
 قاراب، قزلر طبیعتلرنچه معاملده یمشاق - وتمیز ایهروچن وبوی صنوچان
 درلر . اَمّا ایرلرده ایرک (تسلط) - چیکو (غلبه) - فارشیلق (عناد) آرتق
 وقوتلی بولغانه، مجرد عادتلندروکنه، آنلر ایچون تربیه ده کافی
 اولمایدیر، بلکه حکمتنی - واسباب ونقائضنی بیان برلن قوتلندروب
 اوزلرین تصرف ایتیه طرغان برمعنینی اوزلرنده بولدررګه طرشمق کیرک .
 حکمت الّیه شولای بولغاندر . فتبارک الله احسن الخالقین .
 احمدجان مصطفی .

محرم وصاحب امتیاز نك سفری

محرم وصاحب امتیاز بویازده مصر و سوریه ګه سفر ایدوب کوز
 ایامینه چه اول اطرافده اولاچاغندن الدین والادب مجلّسی نشری اوشبو
 سیانندن صونکره کوز موسمینه چه توقنادیلوب تور اچاقدیر
 کوز ایامنده ینه ترتیبلی روشده نشرینه دوام ایدله چکدر
 انشاء الله تعالی